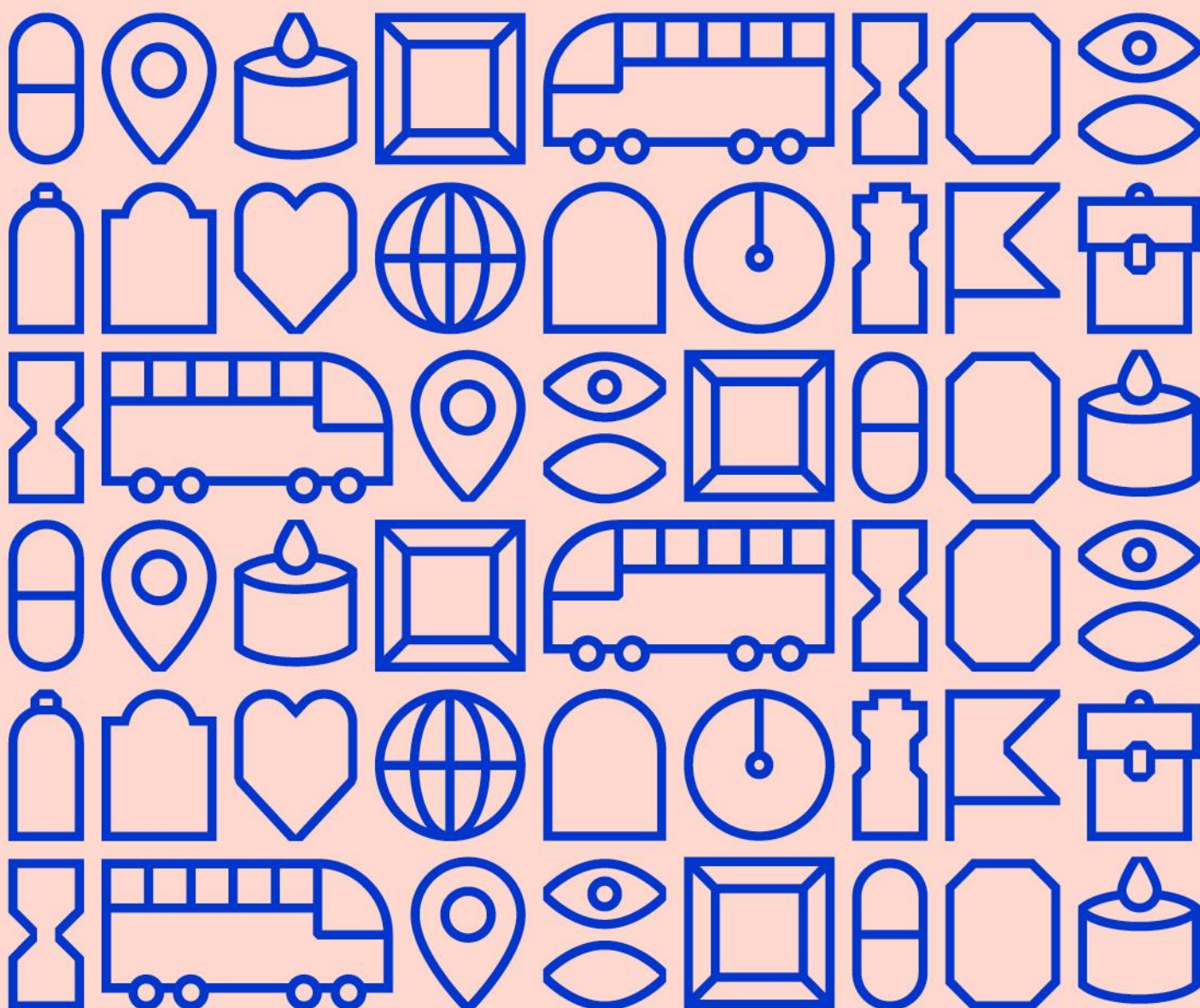

KŐSZEG, VÁR

16. SZÁZAD

Nemzeti Emlékezetpedagógiai
Program

Kőszeg, vár

16. század

„Jöjj el, lásd meg, éld át!”

BUDAPEST, 2024

Tartalom

1. Bevezető	3
2. Előkészítő óravázlat	5
3. Helyszíni feladatok	8
a. Nyomkeresés.....	8
b. Képes krónika	9
c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba	10
d. Drámapedagógia	13
4. Tanórai utófeldolgozás	15
5. Forrásjegyzék.....	16
6. Melléklet	18
Helyszíni feladatok	19
Nyomkeresés.....	19
Képes krónika	22
Helyszíni kvíz / Tudáspróba	26
Drámapedagógia	29
Tanórai utófeldolgozás.....	35

1. Bevezető

Mit kell tudni a programról?

A Nemzeti Emlékezetpedagógiai Program (NEP) azért jött létre, hogy lehetőséget nyújtson a köznevelésben tanuló diákok számára Magyarország nemzeti és történelmi emlékhelyeinek megismerésére. Az egyes emlékhelyekre kidolgozott programok során a részt vevő osztályok előbb tanórai keretek között felkészülnek az adott emlékhely történetéből, majd egy napos látogatást tesznek az emlékhelyre. A látogatás során – a program részeként kidolgozott – helyben elvégezhető feladatok megoldásával (pl. nyomkeresés, képes krónika stb.), élményt adó módon ismerik meg az adott emlékhely jelentőségét. A kirándulás után, ismét tanórai keretek között tudják elkészített projektfeladataikat bemutatni, illetve az emlékhely témájában készített, érettségi típusú feladatok megoldásával megszerzett tudásuk is ellenőrizhető. Az egyes emlékhelyekhez készített programcsomagok jól illeszkednek az iskolai tantervi követelményekhez, így kiválóan alkalmasak a törzsanyag kiegészítésére, elmélyítésére, mélységelvű témafeldolgozásra.

A program részei, lebonyolítása

1. **Előzetes felkészülés (1-2 tanóra):** A NEP oldaláról letölthetők az előzetes felkészülés anyagai: a felkészítő óra óraterve, valamint a hozzá mellékelte ppt. Ezt a történelemtanár kollégák maguk tudják megtartani tanórai keretek között. Miután feldolgozták a szakmai-tartalmi kérdéseket, érdemes a helyszínen elvégzendő feladatokat is átbeszélni, valamint megalakítani a leendő csoportokat.
2. **Látogatás az emlékhelyen (1 napos kirándulás):** Amennyiben egy múzeum vagy más intézmény működteti az emlékhelyet, úgy szükséges előtte egyeztetni az intézménnyel. A programban részt vevő helyszínek már ismerik a NEP-et, így szükség esetén tudnak segíteni. A megérkezés után **az első feladat a „nyomkeresés”,** melynek során a diákok csoportosan, a program részeként megadott térképvázlat és a hozzá tartozó feladványok segítségével kutatják végig az emlékhelyet. **Második feladatként** célszerű a **„képes krónikát”** elkészíteni (párhuzamosan a nyomkereséssel) – ennek során a csoportokba szerveződött diákok az emlékhely előre megadott legfontosabb, legszebb részeit felkeresik, és egy-egy kis videóban némi magyarázattal megörökítik. Később ezt egységes videóvá szerkesztik, melyet majd a látogatást követő tanórán tudnak bemutatni. Ezek után következhet a **„tudáspróba”,** mely egy klasszikus tesztelés kvíz sor. Ennek megoldása jól összegzi, illetve ismétli át az emlékhely fontos tudnivalóit. Az igazán lelkes csoportok negyedik részként **drámapedagógiai feladatot** is megoldhatnak, mely szintén azt a célt szolgálja, hogy minél inkább átélhető legyen az emlékhely története – a feladatot akár már a felkészítő órán ki lehet osztani, hogy a csoportok minél jobban föl tudjanak rá készülni. A program keretében megadott feladatok mellett természetesen igénybe lehet venni az adott emlékhely tárlatvezetését vagy múzeumpedagógiai foglalkozását, ugyanakkor mindez adott esetben már meghaladhatja az optimális 3-4 órás időkeretet.
3. **Utólagos feldolgozás (1-2 tanóra):** A látogatást követő történelemóra(ko)n az egyes csapatok be tudják mutatni a helyszínen fölvetett videóikból összevágott „képes krónikákat”, melyeket a tanárkollégák és az osztály többi tagja is értékelhet. Ezek

után pedig immár tantermi keretek között lehet megoldani az emlékhellyel kapcsolatos ismereteket és kompetenciákat elváró érettségi típusú feladatokat, mintegy a program zárásaként.

Néhány információ a kőszegi várhoz kapcsolódó programcsomagról

- A kőszegi várral kapcsolatos feladatok szinte mindegyike zárt térben, a váron belül megoldható, így az időjárási körülmények nem befolyásolják a program lebonyolítását. A feladathoz kapcsolódó helyszínek mind bejárhatók.
- A megadott programcsomag leginkább a **7. évfolyam elején**, de leginkább a **10. évfolyam első felében ajánlott**, hiszen főképpen a várháborúk korához kapcsolódik.
- Amennyiben igény van rá, a múzeumpedagógiai foglalkozás korhű ruhában zajlik, és több nyelvű audioguide is rendelkezésre áll. A foglalkozás részét képezi egy 3D-s kisfilm Magyarország történetéről.
- Ajánlott kisfilm: a kőszegi vár látványrajza:
<https://www.youtube.com/watch?v=VbTNsBNa64M>

2. Előkészítő óravázlat

Nemzeti/történelmi emlékhely neve: kőszegi vár

Ajánlott korosztály és történelmi korszak: 7. és 10. évfolyam, kora újkor

Ajánlott időtartam: előkészítés: 1–2 tanóra; feladatok a helyszínen: 3–5 óra; lezárás: 1 tanóra

Munkamódszer és segédanyag: tanári előadás ppt-prezentációval; tanári ismétlő kérdések; helyszíni csoportos és egyéni feladatok; egyéni ellenőrző feladatok

Előkészítő óra

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
Déli harangszó <ul style="list-style-type: none">Déli harangszó bejátszása - van egy település, ahol 11-kor is delet harangoznak → déli harangszó. A déli harangszóról szóló kisfilm a nándorfehérvári vár képére kattintva indul.	Melyik az a település, ahol a mai napig 11 órakor is delet harangoznak? (Kőszeg)	2. dia
Kőszeg az Árpád-korban <ul style="list-style-type: none">Már az Árpád-korban jelentős település hadászati okokból → a mai Ó-Ház kilátó helyén állt a felsővár.1248-ban, IV. Béla idejében említi az első oklevél.	Mi áll ma ez egykori erősség helyén? (kilátó, turisztikai célpont)	3. dia
A királyi város <ul style="list-style-type: none">Károly hatalomra jutása után megtörte a kiskirályok hatalmát → Kőszeg 1327-ben vette el a Kőszegi-családtól.1328-ban a város királyi városi címet kapott a királytól → önkormányzati, valamint vásártartási jogot kaptak, a későbbiekben az itt élőknek engedélyezték a helyi és a környékbeli borok külföldi eladását is.	Melyik család befolyása alatt állt Kőszeg és környéke? (A Kőszegi-család) Melyik uralkodótól kapott a város királyi címet? (I. Károly)	4. dia
A város címere <ul style="list-style-type: none">1392-ben Zsigmond Garai Miklós nádornak adományozta a várost → megerősítette a város kiváltságait, és jelentős építkezésekbe kezdett (Szt. Jakab-templom).	Kitől kapta a város ma is használatos címerét? (III. Frigyes német-római királytól)	5. dia

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
<ul style="list-style-type: none">1445-ben V. László nevében, de saját részére foglalta el III. Frigyes német-római király → tőle kapták 1446-ban a ma is használatos címert.	Mi látható a város címerében? (vár, korona, zöld halmok, angyalok)	
Hunyadi Mátyás és Kőszeg <ul style="list-style-type: none">1483-ban Mátyás visszafoglalta Kőszegét Frigyesztől → emlékét a város ma is őrzi.	Mi volt Mátyás fő célja? (Bécs elfoglalása, a német-római császári cím megszerzése)	6. dia
Az 1532-es ostrom <ul style="list-style-type: none">Jurisics Miklós (horvát származású) várkapitánysága idejénA támadó török sereg Bécszet kívánta megostromolni → így került útjába Kőszeg.Augusztus 5. és 30. között Szulejmán szultán személyes felügyelete mellett 19 heves támadást állt ki az erőd → kiszámú katonaság és a környékről idemenekült jobbágyok védték.Az utolsó roham után az éhségtől sokat szenvedő janicsárok lázadása az ostrom feladására kényszerítette Ibrahim nagyvezírt.A hagyomány szerint az utolsó seregrész 11 órakor hagyta el a környéket, ennek emlékére szólalnak meg a város harangjai 1777-től máig ebben az időpontban.animációs kisfilm a korabeli Kőszegről	Ki volt Kőszeg várának kapitánya az ostrom során? (Jurisics Miklós) Milyen származású volt? (horvát) Mi lett az ostrom végeredménye? (Jurisics jelképesen átadta a várat - kitéztek a lófarkas zászlót a bástyákra) Mi lett a jutalma Jurisicsnak? (Ferdinándtól megkapta a várat és a várost is)	7. dia
Kőszeg újra magyar város <ul style="list-style-type: none">A 15. század végén a város osztrák zálogbirtok lett → pozsonyi szerződés1648-ban került vissza Magyarországhoz → a város III. Ferdinándtól kapta a kiváltságot.A Rákóczi-szabadságharc után fejlődése megtorpant, habár a Kerületi Tábla a városban működött 1869-ig.	Milyen címet szerzett a város 1648-ban? (szabad királyi város) Kitől kapta a címet a város? (III. Ferdinánd) Melyik fontos szerv központja volt Kőszegen több mint száz éven keresztül? (Kerületi Tábla)	8. dia

Tananyagvázlat	Tanári kérdések	Prezentáció
Kőszeg és Trianon <ul style="list-style-type: none">A város regionális szerepét 1920. június 4. után agglomerációjával együtt elveszítette → határ menti kisváros lett belőle.	Melyik országhoz került Kőszeg agglomerációja? (Ausztria)	9. dia
Kőszeg ma <ul style="list-style-type: none">Az ország „ékszeres dobozaként” fontos turisztikai célpont.Szubalpin klímája is sok kirándulót vonz a környékre.	Milyen kőszegi látványosságokat ismersz a kőszegi váron kívül? (zsinagóga, evangélikus templom tornya, Jézus szíve-templom, Hősök tornya, városháza, Sgraffitós-ház, zenélő városkút stb.)	10. dia

3. Helyszíni feladatok

Nyomkeresés (60 perc)

- Csoportokat alakítunk.
- A csoportok a kőszegi várban egy térkép segítségével megkeresik az egyes helyszíneket, és párosítják őket a meghatározásokkal.

Képes krónika (kisfilmkészítés) (45 perc)

- A csoportok a várban a telefonjukkal filmfelvételeket készítenek a kiemelt helyszínekről és magukról.
- Otthon ezt megvágják, zenét vágnak alá, feliratokat készítenek.
- A záróórán a kisfilmeket bemutatják.
 - A) változat: Minden csoport végigjárja az öt kiemelt helyszínt, és kisfilmjében az egész kőszegi várat bemutatja.
 - B) változat: Minden csoport csak egy helyszínt kap, és azt mutatja be részletesen.
 - C) változat: Ha a diákok nem tudnak kisfilmet készíteni, fotóznak, és abból prospektust állítanak össze.
- A csoportok a megadott helyszínekből előre készülnek, hogy tudják, mit kell lefilmezni és milyen szöveget mondjanak.

Tudáspróba (30 perc)

- A diákok egyénileg vagy csoportban kitöltnek egy feleletválasztós tesztet a vár nevezetességeiről.

Drámajáték (90 perc)

- A csoportok a várban előadnak egy, a helyszínhez kapcsolódó történelmi jelenetet.
- A témák kiosztása.
- A csoportok otthon készülhetnek a jelenetre szöveggel, szereposztással, kellékekkel.

Prezentáció: 11. dia

a. Nyomkeresés

A diákok öt csoportban megkeresik a térképen bejelölt helyszíneket, és kitöltik a táblázatot.

Előkészület: Csak az öt csoportot érdemes előre beosztani, a csoporttagok azután a többi feladatot is együtt végzik el. Természetesen lehet kevesebb csoportot is létrehozni, ebben az esetben nem minden feladatot fogunk kiosztani. Ha több mint öt csoportot alkotunk, akkor többen azonos feladatot fognak végezni. A csoportok ideális létszáma 3-6 fő.

Segédanyag: térkép és kitöltendő táblázat (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: A csoportok önállóan mozognak és dolgoznak, egy-másfél órát érdemes rászánni.

Ellenőrzés: A megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is lehet.

A tanulói feladatlapot és a térképet ld. a Mellékletben.

Nyomkeresés – Megoldások

Leírás	Személy, szobor, műemlék vagy műtárgy neve	Sorszáma a térképen
A vár hős védője 1532-ben	Jurisics Miklós	9.
Papi miseruha másként	casula	15.
A várvédők mindennapi ellátásában fontos műtárgy	várkút	12.
Hercegi szimbólum a kapunál	Esterházy-címer	4.
A magyar hadtörténet nagyjait ábrázoló képek megalkotója	Somogyi Győző	10.
Közel 300 éve ide rajzolják a friss hajtásokat	Szőlő Jövésének Könyve	1.
I. Szulejmán sátrának pozíciója az ostrom alatt	Szultán-domb	13.
Nemzetünk szent szimbóluma	Szent Korona	3.
Faenzai mesterek ritka kerámiája	majolika	7.
A barokk stílus egyik ékköve Szűz Mária tiszteletére szentelve	Esterházy-oltár	5.
Kőszeg neve az első, 1248-as írott forrás alapján	KWSZUG	14.
Mátyás tűzmester védte a töröktől	Forintos-bástya	2.
A „vasútépítő képviselő”	Szajbely Gyula	6.
Jurisics Miklós címerállata	skorpió	8.
Magas ívben lőni képes vetágyú. Az aknavetők „őse”.	mozsárágyú	11.

b. Képes krónika

A diákok – csoportokba rendeződve – a telefonjuk segítségével filmfelvételeket készítenek, melyekből később, otthon pár perces kisfilmet vágnak össze. Ha ez valamiért nem lehetséges, akkor fotókat készítenek, és azokból otthon prospektust állítanak össze.

Előkészület: Az osztály adottságait, érdeklődését figyelembe véve el kell dönteni, hogy az A) vagy a B) változatot választjuk. Az A) változat az egyszerűbb: minden csoportnak ugyanazt

az öt megadott helyszínt kell végigjárnia, majd a kisfilmben bemutatnia. A B) változatban mindegyik csoport csak az egyik helyszínnél dolgozik, és azt mutatja be mélyebben. Ebben az esetben el kell döntenie, hogy melyik csoport melyik helyszínt kapja. Ha a kisfilmkészítés nem lehetséges, akkor a C) változat, a prospektus-készítés is választható.

A feladatot a diákoknak már az előkészítő órán osszuk ki, hogy előre készülhessenek a helyszínekből vagy helyszínből, hiszen tudniuk kell, hogy pontosan mit filmezzenek le, és milyen szöveget mondjanak fel.

Segédanyag: feladatlap az A), a B) és a C) változathoz (a B) változatán mind az öt csoport feladata szerepel). Szükség esetén az előkészítő tanóra törzsanyagának vázlata is megosztható a diákokkal, akár digitálisan is.

A helyszínen: A csoportok önállóan mozognak. A nyomkereső feladat ellenőrzése, megbeszélése után indítsuk ezt a feladatot, hogy minden csoport odataláljon a helyszínekhez. Az A) és a C) változat esetén érdemes az öt csoportot az öt helyszínhez külön-külön elindítani, és megbeszélni velük, hogy milyen irányba mozognak tovább, hogy ne zavarják egymás munkáját. A feladat legalább egy-másfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: Mivel a kisfilmeket (vagy a prospektust) otthon kell befejezni, az alkotások bemutatására már otthon, a következő tanórán kerül sor. Egyéni alkotásokról van szó, így egyénes értékelőlap nincs. A szóbeli értékelésnél érdemes figyelembe venni, hogy az alkotás mennyire szakszerű, informatív, mennyire esztétikus, humoros, illetve mennyire csapatmunka eredménye.

A feladatokat ld. a Mellékletben.

c. Helyszíni kvíz / Tudáspróba

A diákok egyénileg vagy a csoportjaikban megoldanak egy 25 kérdésből álló feleletválasztós tesztet az előkészítő órán és az előző feladatok készítése során szerzett ismereteik alapján.

Előkészület: Csak azt kell eldönteni, hogy a tudáspróbát egyénileg vagy az öt csoport között akarjuk lebonyolítani.

Segédanyag: feladatlap (a tanár számára megoldások is).

A helyszínen: A kiosztott feladatlapokat a diákok kitöltik (amennyiben ezt a feladatot már digitalizálták, akkor az erre létrehozott alkalmazás segítségével online is kitölthető). Fél órát szánjunk rá!

Ellenőrzés: A megoldások segítségével helyben és szóban a legérdekesebb, de időhiány esetén a táblázatokat beszédve írásban is lehet (amennyiben a feladatot már digitalizálták, akkor a megoldás kérdésenként, az idő lejártával automatikusan megjelenik, és az alkalmazás az eredményt is számolja).

A feladatlapot ld. a Mellékletben.

Megoldások

1. A hagyomány szerint mikor harangoznak Kőszegen delet a megszokott mellett?

A) 10 órákor	B) 11 órákor	C) 13 órákor	D) 14 órákor
--------------	--------------	--------------	--------------

2. Ki volt az 1532-es ostrom során a vár kapitánya?

A) Dobó István	B) Zrínyi Miklós	C) Jurisics Miklós	D) Hörmann Mihály
----------------	------------------	--------------------	-------------------

3. Melyik család birtokolta a várat annak 1931-es eladásáig?

A) Széchenyi	B) Festetics	C) Esterházy	D) Nádasdy
--------------	--------------	--------------	------------

4. Eredendően milyen stílusban épült a ma is látható vár?

A) román	B) gótikus	C) reneszánsz	D) barokk
----------	------------	---------------	-----------

5. Ki vezette a támadó török sereg ostromát?

A) Ali pasa	B) Abdurrahmán pasa	C) Omer pasa	D) Ibrahim pasa
-------------	------------------------	--------------	-----------------

6. Melyik római kori település emlékeit lehet felfedezni Kőszeg alatt?

A) Gorsium	B) nincs ilyen	C) Brigetio	D) Scarbantia
------------	----------------	-------------	---------------

7. Hány ostromot sikerült visszaverniük a védőknek 1532-ben?

A) 4	B) 19	C) 24	D) 34
------	-------	-------	-------

8. Ki volt a török uralkodó a nevezetes 1532-es ostrom idején?

A) II. Mehmed	B) II. Szelim	C) I. Szulejmán	D) I. Musztafa
---------------	---------------	-----------------	----------------

9. Melyik magyar uralkodó nyilvánította királyi várossá Kőszeget 1328-ban?

A) I. Károly	B) Hunyadi Mátyás	C) Szent István	D) Ferenc József
--------------	-------------------	-----------------	------------------

10. Melyik szerződés értelmében lett Kőszeg városa zálogbirtok 1647-ig?

A) bécsi	B) pozsonyi	C) budai	D) berlini
----------	-------------	----------	------------

11. Hős kőszegi várnagy, kinek nevét a Habsburgok megpróbálták besározni. Ma egy forrás viseli nevét a Kőszegi-hegységben.

A) Hörmann Mihály	B) Forintos Mátyás	C) Széchy Péter	D) Fellner Jakab
-------------------	--------------------	-----------------	------------------

12. Melyik évben pusztította el tűzvész a várat?

A) 1571	B) 1777	C) 1848	D) 1956
---------	---------	---------	---------

13. Melyik napon szokás a Szőlő Jövésének Könyvébe berajzolni az új hajtásokat?

A) Szent András	B) Szent Mihály	C) Szent Flórián	D) Szent György
-----------------	-----------------	------------------	-----------------

14. Melyik magyar uralkodó foglalta vissza Kőszeg várát III. Frigyes-től?

A) Hunyadi Mátyás	B) I. Károly	C) Habsburg Ferdi- nánd	D) IV. Béla
-------------------	--------------	----------------------------	-------------

15. Milyen származású volt az 1532-es ostromkor a várat védő kapitány?

A) horvát	B) magyar	C) német	D) szerb
-----------	-----------	----------	----------

16. Melyik évben kapott Kőszeg szabad királyi városi rangot III. Ferdinándtól?

A) 1532	B) 1648	C) 1777	D) 1867
---------	---------	---------	---------

17. Melyik hagyományőrző egyesület őrzi a kőszegi várhoz kapcsolódó katonai hagyományokat?

A) A Kőszegi Darabontok	B) Miklós-huszárok	C) Jurisics bandériuma	D) a Kőszegi Várvédők Egyesülete
-------------------------	--------------------	------------------------	----------------------------------

18. Milyen szimbólum nem található Kőszeg város címerében?

A) angyalok	B) korona	C) vártorony	D) szablya
-------------	-----------	--------------	------------

19. Milyen országos hírű rendezvénynek ad otthont a várudvar nyaranta?

A) Kőszegi Vár Színház	B) Országos Nyári Egyetem	C) Hagyományőrzők Országos Fesztiválja	D) Magyar Katonadal Fesztivál
------------------------	---------------------------	--	-------------------------------

20. A híres Wesselényi-féle összeesküvés vezetőjének özvegye, aki utolsó éveit Kőszegen élte le.

A) Báthory Erzsébet	B) Zrínyi Ilona	C) Széchy Mária	D) Kristóf Ágota
---------------------	-----------------	-----------------	------------------

21. Hideglőfegyver, melynek átütőereje felülmúlta a hagyományos íjakét.

A) hosszú íj	B) számszeríj	C) karikás íj	D) lapos íj
--------------	---------------	---------------	-------------

22. Kik voltak a darabontok a 16-17. században?

A) gyalogos katonák	B) tüzérek	C) huszárok	D) hadapródok
---------------------	------------	-------------	---------------

23. Milyen emlékhelynek számít a kőszegi vár a felsoroltak szerint?

A) Honi emlékhely	B) Nemzeti emlékhely	C) Örökségünk emlékhely	D) Történelmi emlékhely
-------------------	----------------------	-------------------------	-------------------------

24. Milyen kiállítás nem található a kőszegi várban?

A) Vár építéstörténeti kiállítás	B) A kőszegi vár évszázadai	C) A Kőszegi-hegység természeti értékei	D) Lovagi étterem
----------------------------------	-----------------------------	---	-------------------

25. A felsoroltak közül mit nevezünk „Fehde-háborúnak”?

A) Elterelésből indított hadmozdulat	B) Az utánpótlás támadásának fedőneve	C) Bosszúból indított magánháború	D) Megelőző csapás az ellenségre
--------------------------------------	---------------------------------------	-----------------------------------	----------------------------------

d. Drámapedagógia

A diákok csoportokban egy-egy, a kőszegi várhoz kapcsolódó történelmi eseményt jelenítenek meg dramatikus formában.

Előkészület: A feladatokat a diákoknak akár már az előkészítő órán, de legkésőbb aznap, az utazás kezdetén osszuk ki, hogy készülhessenek! Döntsük el, melyik csoport melyik eseményt kapja! Mivel a jelenetek nagy része többszereplős tömegjelenet, két-három csoport

egymással összefogva is előadhat egyet (ez esetben nem kell mind az öt felkínált lehetőséget megjelenítenie az osztálynak). Természetesen a jelenetek előadhatók egy 4-6 fős csoport által is, ez esetben a kevésbé lényeges szerepek el is hagyhatók. Ha a feladatot előre kiadjuk, segíthetünk a csoportoknak eldönteni az előadás formáját (szöveges jelenet, mozgásos jelenet, élőképek), ellenőrizni a szövegeket, illetve elkészíteni az esetleges kellékeket (táblák, jelmezek), de utóbbi semmiképpen sem kötelező.

Segédanyag: feladatlap az eseményekkel és a szerepekkel (digitálisan is megosztható a diákokkal).

A helyszínen: A csoportok külön-külön készülnek fel. Ha alapvetően a helyszínen történnek az előkészületek, akkor a tanári segítségre itt lesz szükség. A csoportok bemutatják egymásnak az alkotásaikat, a többiek kitalálják, melyik eseményről van szó. Attól függően, hogy mennyi helybeni előkészület szükséges, fél-másfél órát vesz igénybe.

Ellenőrzés: Mindenképpen helyben és szóban is kell értékelni. Emeljük ki a történeti hűséget, a kreativitást és a csapatmunkát!

A kiosztandó feladatokat ld. a Mellékletben.

4. Tanórai utófeldolgozás

Megoldások

1. feladat

- a) 1532
- b) Savaria
- c) Jurisics Miklós
- d) Bécs
- e) Szulejmán, vagy Nagy Szulejmán, vagy I. Szulejmán

2. feladat

Meghatározás	A kép sor-száma	Megnevezése
Magas ívben löni képes vetágyú.	4.	mozsárágyú
Ívelt pengéjű, főleg vágásra használt hidegfegyver.	1.	szablya
Egyenes pengéjű, szúrásra és vágásra is alkalmas hidegfegyver.	3.	kard
Hideglőfegyver, nyélre erősített íj, melyet használója külön erőfeszítés nélkül is kifeszített állapotban tud tartani.	5.	számszeríj
Keréklakattal ellátott fegyver.	2.	muskéta

3. feladat

- a) 2, b) 3, c) 2, d) 1, e) 2

5. Forrásjegyzék

Az óravázlat prezentációjának képjegyzéke:

1. dia: a szerző saját képe

2. dia:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/3d/Belgr%C3%A1di_v%C3%A1r.jpg/525px-Belgr%C3%A1di_v%C3%A1r.jpg (2024. július 8.)

3. dia:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/a/a3/K%C5%91szeg_%C3%93h%C3%A1z.jpg/640px-K%C5%91szeg_%C3%93h%C3%A1z.jpg (2024. július 8.)

4. dia:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/03/Oligarchs_in_the_Kingdom_of_Hungary_14th_century-hu.svg/1146px-Oligarchs_in_the_Kingdom_of_Hungary_14th_century-hu.svg.png?20181003065344 (2024. július 8.) és

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/22/Chronicon_Pictum_I_Karoly_Robert.jpg/640px-Chronicon_Pictum_I_Karoly_Robert.jpg (2024. július 8.)

5. dia:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/2/20/HUN_K%C5%91szeg_C%C3%ADmer.svg/640px-HUN_K%C5%91szeg_C%C3%ADmer.svg.png (2024. július 8.)

6. dia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/cf/Jurisics_Platz_12%2C_R%2C_2021_K%C5%91szeg.jpg/640px-Jurisics_Platz_12%2C_R%2C_2021_K%C5%91szeg.jpg (2024. július 8.)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/cf/Jurisics_Platz_12%2C_R%2C_2021_K%C5%91szeg.jpg/640px-Jurisics_Platz_12%2C_R%2C_2021_K%C5%91szeg.jpg (2024. július 8.)

7. dia: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/95/Jurisics_Mikl%C3%B3s.JPG/640px-Jurisics_Mikl%C3%B3s.JPG (2024. július 8.) és

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/85/Koszeg_%28Guns%2C_Kiseg%29%2C_1532.jpg/640px-Koszeg_%28Guns%2C_Kiseg%29%2C_1532.jpg (2024. július 8.)

8. dia:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/fc/K%C5%91szeg_1808.jpg/640px-K%C5%91szeg_1808.jpg (2024. július 8.)

9. dia:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/c7/K%C5%91szeg_trianon.jpg/640px-K%C5%91szeg_trianon.jpg (2024. július 8.)

10. dia:

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/9c/K%C5%91szeg.jpg/640px-K%C5%91szeg.jpg> (2024. július 8.)

11. dia: a szerző saját képe

A drámapedagógiai feladat története:

<https://koszeg.hu/hu/aktualis/hirek/hormann-mihaly-halalanak-400-evforduloja-13346.html>

Zárófeladatok forrásai:

<https://szenkoronaradio.com/blog/2023/11/11/a-levegoben-egy-lovast-pillantottak-meg-ki-vont-karddal-szent-marton-megjelent-koszeg-ostromakor/> (2024. július 10.)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/f7/Scimitar_with_Scabbard.jpg/640px-Scimitar_with_Scabbard.jpg (2024. július 10.) mozsár:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/96/HGM_Pumhart_von_Steyr.jpg/640px-HGM_Pumhart_von_Steyr.jpg (2024. július 10.) kard:

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/0/08/Espadon-Morges.jpg/320px-Espadon-Morges.jpg> (2024. július 10.) muskéta:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/be/Musket_with_rest.jpg/640px-Musket_with_rest.jpg (2024. július 10.)

<https://ostromnapok.hu/hu/tortenelem/> (2024. július 10.)

6. Melléklet

Helyszíni feladatok

Nyomkeresés

Fedezzétek fel a kőszegi várat a térkép és a leírások segítségével!

- Alkossatok öt csoportot az előzetesen megbeszéltek szerint! Minden csoport kap egy térképet és egy kitöltendő táblázatot.
- Induljatok el a csoportotokkal különböző irányokban a várban, és keressétek meg a térképen jelölt pontokat!
- Párosítsátok az egyes pontoknál talált elemeket a táblázatban szereplő leírásokkal: írjátok be a táblázatba a nevüket és a helyük sorszámát!

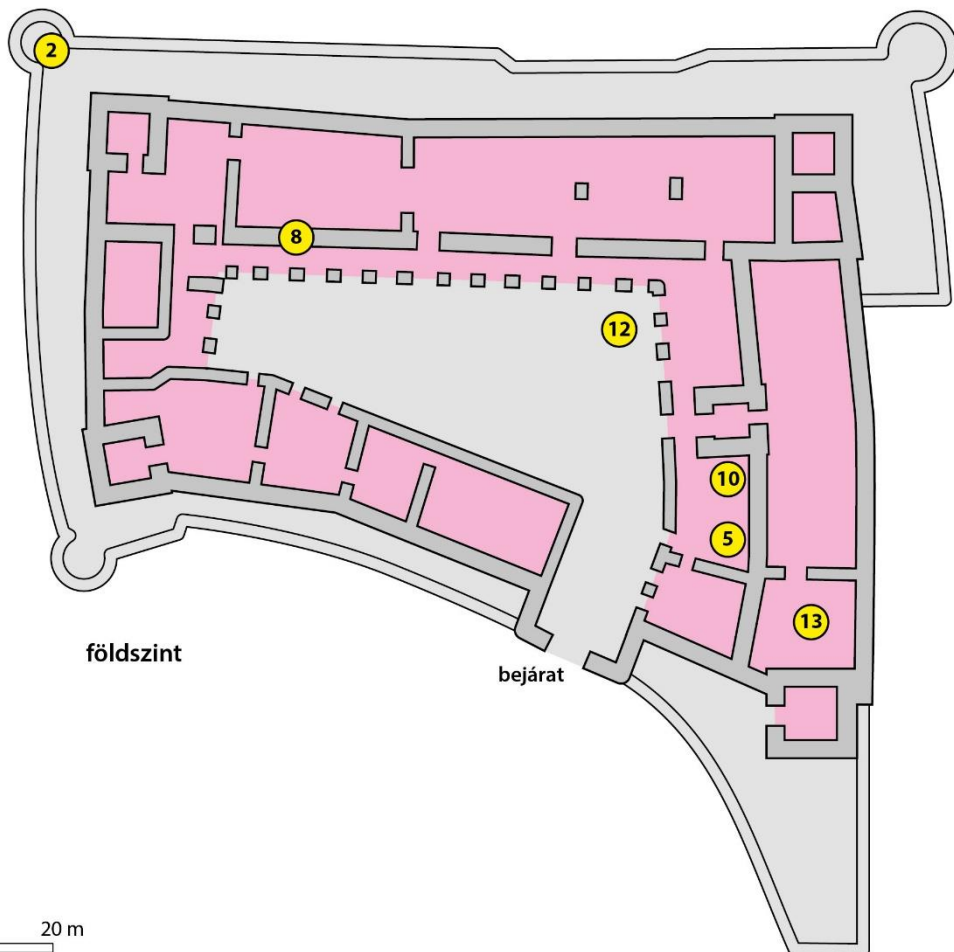
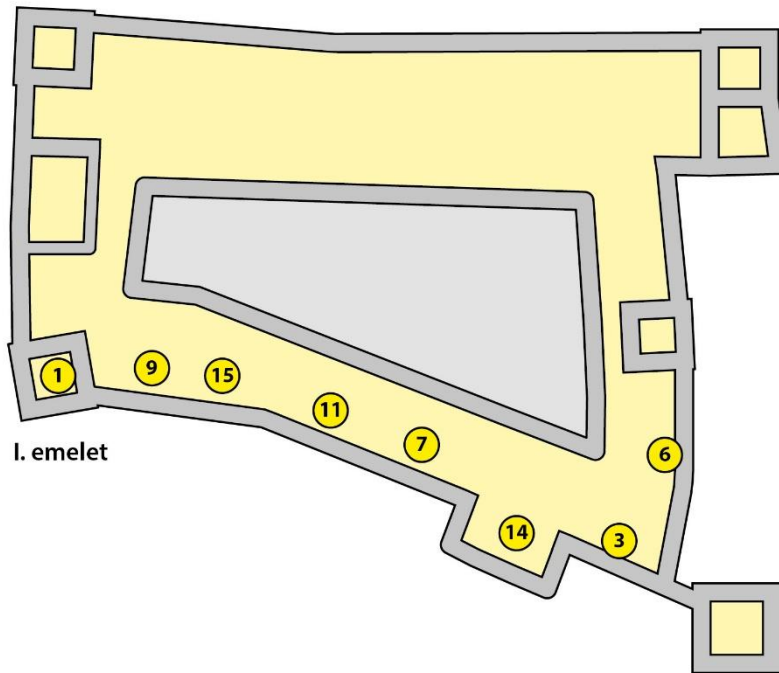
Leírás	Személy, szobor, műemlék vagy műtárgy neve	Sorszáma a térképen
A vár hős védője 1532-ben		
Papi miseruha másként		
A várvédők mindennapi ellátásában fontos műtárgy		
Hercegi szimbólum a kapunál		
A magyar hadtörténet nagyjait ábrázoló képek megalkotója		
Közel 300 éve ide rajzolják a friss hajtasokat		
I. Szulejmán sátrának pozíciója az ostrom alatt		
Nemzetünk szent szimbóluma		
Faenzai mesterek ritka kerámiája		
A barokk stílus egyik ékköve Szűz Mária tiszteletére szentelve		
Kőszeg neve az első, 1248-as írott forrás alapján		
Mátyás tűzmester védte a töröktől		
A „vasútépítő képviselő”		
Jurisics Miklós címerállata		

Leírás	Személy, szobor, műemlék vagy műtárgy neve	Sorszám a térképen
Magas ívben lőni képes vetagyú. Az aknavető „őse”.		

Kőszeg
Jurisics-vár

Képes krónika

A) változat

Készítsetek kisfilmet a kőszegi vár legfőbb látványosságairól!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt öt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róluk néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjátok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

A feldolgozandó látványosságok:

- Esterházy-oltár: A barokk oltárépítészet egyik legszebb ránk maradt példája
- Fegyvertár: Milyen fegyverekkel védték Kőszeg várát az 1532-es ostrom során?
- Főúri lakomák a 15-16. században: Étkezési szokások a korszakban
- Várvédművek: A legfontosabb védművek bemutatása
- A Szőlő Jövésének Könyve

B) változat

Készítsetek kisfilmet a kőszegi vár egyik fontos látványosságáról!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a csoportotok számára kijelölt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal rövid videókat, amelyeken ti és az adott látványosság is látszik!
- Lehetőség szerint mondjatok is róla néhány fontos információt, vagy éppen meséljétek a bennetek keltett benyomásról! Használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket!
- Figyeljétek arra, hogy a megadott szempontokat a videótokban dolgozzátok fel! Emellett dobjátok fel a videót érdekességekkel, vicces elemekkel is!
- Otthon vágjátok össze a felvételeket egy pár (legfeljebb öt) perces videóvá! Vágjátok alá zenét, esetleg feliratozzátok az egyes részeket!

1. csoport: Esterházy-oltár

- Mikor és kinek a megbízásából készült?
- Kit ábrázol az oltárkép és melyik ikon alapján készülhetett?
- Az oltár építményén milyen szobrok láthatóak? Mikor készült maga az oltár?
- Hány restauráláson esett át az évszázadok alatt az oltár? Mikor nyerte el jelenlegi formáját?

2. csoport: Fegyvertár

- Milyen főbb szúró- és vágófegyvereket alkalmaztak a 16. században?
- A lőpor megjelenésével milyen újdonságnak számító lőfegyverek terjedtek el a 16. századra?
- Melyek voltak a legfontosabb védelmi eszközök?
- Milyen ruházatot viselt a kor katonája?

3. csoport: Főúri lakomák a 15-16. században

- Hogyan nézett ki a korszak konyhája?
- Mik voltak a legfontosabb ételek?
- Hogyan mulattak a tárgyalt korszakban?

4. csoport: Várvédművek

- Milyen céllal épültek ezek a műtárgyak?
- Pontosan hogyan néztek ki?
- A legfontosabb elemek: várfalak, bástyák, vizesárok

5. csoport: A Szőlő Jövésének Könyve

- Mióta zajlik borkészítés Kőszegen és környékén?
- Mióta létezik a könyv?
- Mi célt szolgált és szolgál napjainkban is a könyv tartalma?
- Melyik város csatlakozott a hagyományhoz?

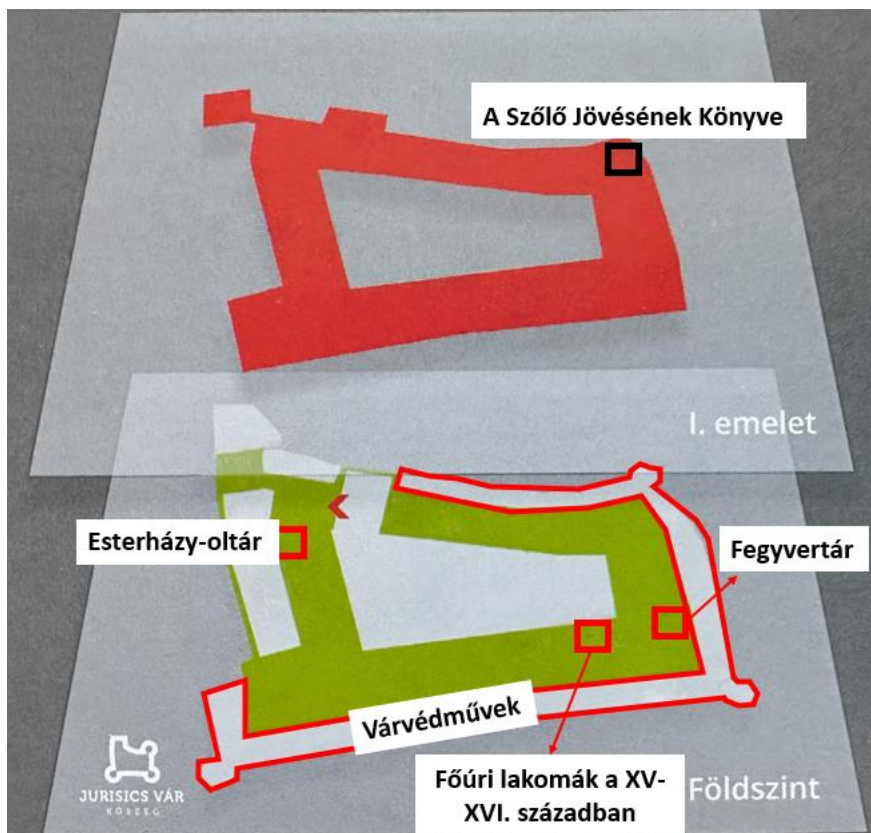
C) változat

Készítsetek a kőszegi vár legfőbb látványosságait bemutató prospektust!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy térképet és egy leírást a teendőkről.
- Keressétek fel a bejelölt öt helyszínt! Készítsetek a telefonotokkal fotókat, amelyeken ti és az adott látványosság is látszik!
- Otthon rendezzétek a fotókat két A4-es lapra, és írjatok közéjük ismeretterjesztő, ajánló, kedvcsináló rövid szövegeket! Legyen a végeredmény egy szép, nyomtatható kiadvány, amit ti is szívesen kézbe vennétek!
- A szövegek írásához használjátok fel a bevezető órán tanultakat, illetve az előzetes felkészülés során gyűjtött ismereteket! Az információk mellett írjatok a személyes élményeitekről, benyomásaitokról is!

A feldolgozandó látványosságok:

- Esterházy-oltár: A barokk oltárépítészet egyik legszebb ránk maradt példája
- Fegyvertár: Milyen fegyverekkel védték Kőszeg várát az 1532-es ostrom során?
- Főúri lakomák a 15-16. században: Étkezési szokások a korszakban
- Várvédművek: A legfontosabb védművek bemutatása
- A Szőlő Jövésének Könyve

Helyszíni kvíz / Tudáspróba

Most kiderül, mire emlékeztek a bevezető órán tanultakból és a helyszínen látottakból!
Válasszátok ki a helyes megoldást!

1. A hagyomány szerint mikor harangoznak Kőszegen delet a megszokott mellett?

A) 10 órakor	B) 11 órakor	C) 13 órakor	D) 14 órakor
--------------	--------------	--------------	--------------

2. Ki volt az 1532-es ostrom során a vár kapitánya?

A) Dobó István	B) Zrínyi Miklós	C) Jurisics Miklós	D) Hörmann Mihály
----------------	------------------	--------------------	-------------------

3. Melyik család birtokolta a várat annak 1931-es eladásáig?

A) Széchenyi	B) Festetics	C) Esterházy	D) Nádasdy
--------------	--------------	--------------	------------

4. Eredendően milyen stílusban épült a ma is látható vár?

A) román	B) gótikus	C) reneszánsz	D) barokk
----------	------------	---------------	-----------

5. Ki vezette a támadó török sereg ostromát?

A) Ali pasa	B) Abdurrahmán pasa	C) Omer pasa	D) Ibrahim pasa
-------------	------------------------	--------------	-----------------

6. Melyik római kori település emlékeit lehet felfedezni Kőszeg alatt?

A) Gorsium	B) nincs ilyen	C) Brigetio	D) Scarbantia
------------	----------------	-------------	---------------

7. Hány ostromot sikerült visszaverniük a védőknek 1532-ben?

A) 4	B) 19	C) 24	D) 34
------	-------	-------	-------

8. Ki volt a török uralkodó a nevezetes 1532-es ostrom idején?

A) II. Mehmed	B) II. Szelim	C) I. Szulejmán	D) I. Musztafa
---------------	---------------	-----------------	----------------

9. Melyik magyar uralkodó nyilvánította királyi várossá Kőszeget 1328-ban?

A) I. Károly	B) Hunyadi Mátyás	C) Szent István	D) Ferenc József
--------------	-------------------	-----------------	------------------

10. Melyik szerződés értelmében lett Kőszeg városa zálogbirtok 1647-ig?

A) bécsi	B) pozsonyi	C) budai	D) berlini
----------	-------------	----------	------------

11. Hős kőszegi várnagy, kinek nevét a Habsburgok megpróbálták besározni. Ma egy forrás viseli nevét a Kőszegi-hegységben.

A) Hörmann Mihály	B) Forintos Mátyás	C) Széchy Péter	D) Fellner Jakab
-------------------	--------------------	-----------------	------------------

12. Melyik évben pusztította el tűzvész a várat?

A) 1571	B) 1777	C) 1848	D) 1956
---------	---------	---------	---------

13. Melyik napon szokás a Szőlő Jövésének Könyvébe berajzolni az új hajtásokat?

A) Szent András	B) Szent Mihály	C) Szent Flórián	D) Szent György
-----------------	-----------------	------------------	-----------------

14. Melyik magyar uralkodó foglalta vissza Kőszeg várát III. Frigyesőtől?

A) Hunyadi Mátyás	B) I. Károly	C) Habsburg Ferdinánd	D) IV. Béla
-------------------	--------------	-----------------------	-------------

15. Milyen származású volt az 1532-es ostromkor a várat védő kapitány?

A) horvát	B) magyar	C) német	D) szerb
-----------	-----------	----------	----------

16. Melyik évben kapott Kőszeg szabad királyi városi rangot III. Ferdinándtól?

A) 1532	B) 1648	C) 1777	D) 1867
---------	---------	---------	---------

17. Melyik hagyományőrző egyesület őrzi a kőszegi várhoz kapcsolódó katonai hagyományokat?

A) A Kőszegi Darabontok	B) Miklós-huszárok	C) Jurisics bandériuma	D) a Kőszegi Várvédők Egyesülete
-------------------------	--------------------	------------------------	----------------------------------

18. Milyen szimbólum nem található Kőszeg város címerében?

A) angyalok	B) korona	C) vártorony	D) szablya
-------------	-----------	--------------	------------

19. Milyen országos hírű rendezvénynek ad otthont a várudvar nyaranta?

A) Kőszegi Vár Színház	B) Országos Nyári Egyetem	C) Hagyományőrzők Országos Fesztiválja	D) Magyar Katonadal Fesztivál
------------------------	---------------------------	--	-------------------------------

20. A híres Wesselényi-féle összeesküvés vezetőjének özvegye, aki utolsó éveit Kőszegen élte le.

A) Báthory Erzsébet	B) Zrínyi Ilona	C) Széchy Mária	D) Kristóf Ágota
---------------------	-----------------	-----------------	------------------

21. Hideglőfegyver, melynek átütőereje felülmúlta a hagyományos íjakét.

A) hosszú íj	B) számszerű	C) karikás íj	D) lapos íj
--------------	--------------	---------------	-------------

22. Kik voltak a darabontok a 16-17. században?

A) gyalogos katonák	B) tüzérek	C) huszárok	D) hadapródok
---------------------	------------	-------------	---------------

23. Milyen emlékhelynek számít a kőszegi vár a felsoroltak szerint?

A) Honi emlékhely	B) Nemzeti emlékhely	C) Örökségünk emlékhely	D) Történelmi emlékhely
-------------------	----------------------	-------------------------	-------------------------

24. Milyen kiállítás nem található a kőszegi várban?

A) Vár építéstörténeti kiállítás	B) A kőszegi vár évszázadai	C) A Kőszegi-hegység természeti értékei	D) Lovagi étterem
----------------------------------	-----------------------------	---	-------------------

25. A felsoroltak közül mit nevezünk „Fehde-háborúnak”?

A) Elterelésből indított hadmozdulat	B) Az utánpótlás támadásának fedőneve	C) Bosszúból indított magánháború	D) Megelőző csapás az ellenségre
--------------------------------------	---------------------------------------	-----------------------------------	----------------------------------

Drámapedagógia

1. csoport: *A déli harangszó legendája*

Ebben a feladatban egy, a kőszegi várhoz kapcsolódó fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepeket.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoportagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei, vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegen, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

A déli harangszó legendája

A kőszegi vár ostroma nem a törökök várakozásai szerint alakult. A maroknyi keresztény sereg több mint három hétig tartotta a kis erősséget a szultán seregével szemben. A legenda szerint a védők megtudták, hogy a szultán megparancsolta: ha a várat déli harangszóig nem tudják bevenni, akkor elvonul erőivel a vár alól. A vár védői ezért egy órával előrehozták a harangozást a végső ostrom alatt, így menekültek meg.

Szerepek:

Juristics Miklós: Horvát származású katona. Kőszeg várának kapitánya.

Ibrahim pasa: Az ostromló török hadak vezére. Igyekszik a szultán kedvében járni, hogy elkerülje annak bosszúját.

Szulejmán szultán: Elégedetlen az ostrom állapotával. Sürgeti a vezéreit.

Magyar várvédők: Elkeseredetten védik a megmaradt falakat és bástyákat.

Török ostromlók: A végső rohamot hajtják végre, de a harangszó után visszavonulnak.

Harangozó: Juristics parancsára 11 órakor delet harangozik.

2. csoport: *Jurisics Miklós és Ibrahim nagyvezír megállapodnak a vár jelképes átadásáról*

Ebben a feladatban egy, a kőszegi várhoz kapcsolódó fontos esemény szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepeket.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei, vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Jurisics Miklós és Ibrahim nagyvezír megállapodnak a vár jelképes átadásáról

1532. augusztus 28-át írunk. A falak romokban, a védők jelentős része meghalt vagy megsebesült, alig van már hadra fogható ember a városban, lőpor, fegyver pedig alig maradt. A lerombolt falak előtt a kissé megtépázott, de még mindig hatalmas török sereg ugrásra készen várakozik, több tízezer pihent, az ostrom során még lőport sem szagolt harcossal, köztük tizenkétezer harcedzett janicsárral. A szultán ezt látva szabad kezet adott Ibrahim pasának Kőszeg elfoglalásának módját illetően. A végső rohamra azonban nem került sor. A török tábor tárgyalni hívta a súlyosan sebesült Jurisicsot. Az ajánlat abból állt, hogy a vár ugyan a védőknél maradhat, de a törökök kitűzhetik a tornyokra a lófarkas zászlót. Jurisics elfogadta az ajánlatot, s így 1532. augusztus 29-én 11 órakor a törökök elvonultak a vár alól.

Szereplők:

Jurisics Miklós: A kőszegi vár kapitánya. Katonáinak már több mint felét elveszítette, és az erősség nagy része romokban, de megüzente a császárnak, hogy haláláig is kitart.

Ibrahim nagyvezír: A török sereg vezére. Az elhúzódó ostrom miatt egyre nehezebb a helyzete a szultán előtt. Gyorsan döntésre kell vinnie az ostromot.

Török katonák: Felkészültek az utolsó rohamra.

Magyar katonák: Elcsigázottak. Sok közöttük a sebesült, de kitartanak az utolsó emberig is.

3. csoport: Szent Márton jelenése az 1532-es ostrom során

Ebben a feladatban egy, a kőszegi várhoz kapcsolódó legenda szereplőivé váltok. Játsszátok el, mutassátok be a többieknek!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepeket.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei, vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljátsszátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Szent Márton jelenése az 1532-es ostrom során

„A törökök azt mondták, hogy a várból épségben kimentő őrség harsogó kiáltását hallották, s a levegőben egy lovas pillantott meg kivont karddal, aki támadásuk közben megfenyegette őket. Kétségkívül Szent Márton alakja volt ez, aki nehéz időkben mindig megőrizte a szombathelyieket biztonságot sugárzó védő erejével: egyébként ennek a csodának a megtörténtét Nicolizza (Jurisics Miklós) igazolja, akitől ezt az esetet, felszabadulván az ostrom alól, Bécsben hosszas tudakozódás után hallottam.” (Paolo Giovio)

1532. augusztus végéről származik a fent olvasható legenda a vár ostromának végső szakaszáról. A legenda arról tanúskodik, hogy a végső ostrom során egy isteni beavatkozás „Deus ex machina” segítette meg a védőket.

Szereplők:

Szent Márton: Lóháton, kivont karddal fenyegeti az ostromló törököket.

Jurisics Miklós: Hálát ad az isteni beavatkozásért.

Török katonák: Meglátva Szent Márton alakját, azonnal menekülőre fogják.

Magyar katonák: A menekülő törököket látva éljenzésben törnek ki és hálát adnak Istennek.

4. csoport: Hörmann Mihály hőstette

Ebben a feladatban egy fontos eseményt mutathattok be a kőszegi vár történetéből.

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepeket.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei, vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegenden, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljuttassátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítenek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljétek fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Hörmann Mihály hőstette

Hörmann Mihály a Bocskai-szabadságharc idején, illetve a Bethlen-féle felkelés alatt is Kőszeg várában szolgált, utóbbi események során már várnagyként. 1620. november 17-én Széchyné Forgács Margittal (uradalom és vár zálogbirtokosa) együttműködve a felkelőket beengedték a várba. Mikor a császáriak 1621-ben visszafoglalták a várost, a védők, köztük Hörmann Mihály a várban összegyűjtött lőszerkeket és lőport felrobbantották, hogy az ne juthasson az ellenség kezére. A császáriak bosszúja elől menekülve a várnagy a mai Hörmann-forrás melletti barlangban próbált elrejtőzni. Elfogását követően május 27-én végezték ki. Nevét megpróbálták besározni a török ostromhoz kapcsolódó árulás hamis vádjával. (Forrás: <https://koszeg.hu/hu/aktualis/hirek/hormann-mihaly-halalanak-400-evforduloja-13346.html>)

Szereplők:

Hörmann Mihály: A kőszegi várban szolgál. Habsburg-ellenes cselekményeket követ el.

Széchyné Forgács Margit: Hörmann-nal közösen beengedik a felkelőket a várba.

Császári katonák: A Kőszegi-hegységbe is üldözik Hörmann-t, és el is fogják.

Idős ember: Hörmann árulását meséli a köznépeknek.

„Történész”: A végén közbeszólva elmondja a valós eseményeket.

5. csoport: Berajzolásra kerül az első hajtás a Szőlő Jövésének Könyvébe

Ebben a feladatban egy fontos eseményt mutathattok be a kőszegi várhoz kapcsolódó tárgy történetéből!

- A már kialakult csoportokban dolgozzatok tovább! Minden csoport kap egy történelmi eseményt, annak leírását és a hozzá tartozó szerepeket.
- Osszátok ki a szerepeket! Nem kell feltétlenül minden csoporttagnak szerepelnie, lehetnek a „tömeg” részei, vagy csak az előkészületekben segítenek. Ha nem vagytok elegen, nem kell minden szerepet kiosztani, találjátok ki, hogy a jelenet melyik részét adjátok elő!
- Találjátok ki a bemutatótok formáját! Rövid szöveges jelenet lesz: párbeszéd vagy vita két szereplő között, esetleg a tömeghez intézett beszéd? Mozgásos jelenet lesz: eljártssátok a felvonulást, a harcot, vagy amit éppen a jelenet megkövetel? Élőképet készítetek: beálltok egy előre megtervezett, kifejező, hatásos pózba?
- Készüljete fel az előadásra! Írjátok meg az elhangzó rövid szövegeket, ha lesznek! Találjátok ki a mozgást, a mozdulatokat, a pózokat! Megpróbálhatjátok az öltözékekkel is kifejezni a kor hangulatát.
- Mutassátok be a többi csoportnak az alkotásotokat! Ne áruljátok el, miről van szó, azt nekik kell kitalálniuk!

Berajzolásra kerül az első hajtás a Szőlő Jövésének Könyvébe

„Eleitül ezen Nemes Városban bévett szokás szerint Szent György napján, úgymint szokott, bírói választás napján az hegymesterek az tanácsházba szoktak szőlő jöviseket hozni, melyek által az városi lakósok is az borbéli terméshez reménségek volt, és ezen jövisek akkoráig könyvben nem rajzoltattak...” – olvasható a kőszegi Szőlő Jövésének Könyve első lapján.

Kőszeg híres szőlő- és bortermelésének nevezetes dokumentuma a könyv. A kőszegi „szőlőjövés” rítusa valószínűleg egy középkori jogszokásból alakulhatott ki. Sárkányölő Szent György napján a Kárpát-medence szőlőtermő vidékein a hegyközségek ezen a napon tartották a második törvénynapjukat. Április 24-én ebbe a könyvbe rajzolták le az első tavaszi szőlőhajtásokat, a jöviseket. Ez a szokás valószínűleg már a 16. században is élt. A város tisztségviselőinek megválasztása a régi belső és külső tanácsnak a lemondásával kezdődött és a hivatalviselőkével folytatódott. Ezek közé tartoztak a hegymesterek, akik „a szőlőhegyről jelképet hoztak” a választásra. Ezután következett a tisztújítás második része: az új gazdálkodási év tisztségviselőinek megválasztása. A hajtásokat a tisztújítási ünnepség első felében hozták be az önkormányzati testület elé, mégpedig azért, hogy az új városbíró már az új hajtásokba vetett reménysége jegyében vállalhassa hivatalát.

(www.vasierktar.hu/hu/s/3329/szolo-jovesnek-konyve)

Szereplők:

Tisztségviselő: Ünnepléses keretek között hozza be a Szőlő Jövésének Könyvét a díszterembe.

Művész: Berajzolja a friss hajtásokat a könyvbe.

Városbíró: Az újonnan megválasztott városbíró a friss hajtások mellett kezdi meg hivatalát.

Hegymesterek: Hozzák magukkal a szőlőikből a friss hajtásokat.

Városi tisztségviselők: A végén közbeszólva elmondják a valós eseményeket.
Polgárok: Érdeklődve figyelik a történeteket.

Tanórai utófeldolgozás

1. feladat

A feladat a kőszegi vár ostromához kapcsolódik. Oldd meg a feladatokat a forrás és ismereteid segítségével!

„A törökök azt mondták, hogy a várból épségben kirontó őrség harsogó kiáltózását hallották, s a levegőben egy lovast pillantottak meg kivont karddal, aki támadásuk közben megfenyegette őket. Kétségkívül Szent Márton alakja volt ez, aki nehéz időkben mindig megőrizte a szombathelyieket biztonságot sugárzó védő erejével: egyébként ennek a csodának a megtörténtét Nicolizza igazolja, akitől ezt az esetet, felszabadulván az ostrom alól, hosszas tudakozódás után hallottam.” (Paolo Giovio)

a) Melyik évben került sor a forrásban szereplő ostromra?

.....

b) A forrásban szereplő szent melyik pannóniai városhoz köthető? Húzd alá a helyes választ!

1. Aquincum

2. Scarbantia

3. Sopianae

4. Savaria

c) Kire utalhat a forrásban aláhúzással jelölt név? Húzd alá a helyes választ!

1. Ibrahim pasa

2. Jurisics Miklós

3. Zrínyi Miklós

d) Melyik város volt a törökök eredeti végcélja a forrásban is szereplő hadjáratnál?

.....

e) Ki volt a török szultán a forrásban jelölt ostrom idején?

.....

2. feladat

A feladat a török kori fegyverekkel kapcsolatos. Párosítsd a képeken szereplő fegyvereket a meghatározásokhoz! Írd a fegyverek (képen megjelölt) számát és megnevezését a táblázat megfelelő mezőibe! Válassz az alábbi kifejezések közül! Három kimarad!

muskéta - szablya - kard - lándzsa - mozsárgyú - sólyomágyú - számszerj - íj

1.

2.

3.

4.

5.

Meghatározás	A kép sor-száma	Megnevezése
Magas ívben lőni képes vetágyú.		
Ívelt pengéjű, főleg vágásra használt hidegfegyver.		
Egyenes pengéjű, szúrásra és vágásra is alkalmas hidegfegyver.		
Hideglőfegyver, nyélre erősített íj, melyet használója külön erőfeszítés nélkül is kifeszített állapotban tud tartani.		
Keréklakattal ellátott fegyver.		

3. feladat

A feladat a kőszegi vár 1532-es ostromához kapcsolódik. Oldd meg a feladatokat a forrás és ismereteid segítségével!

„Királyi felséged tudja azt is, hogy a török a város falait három helyen áttörte, bár nem rendelkezett ostromágyúkkal. Ahhoz elég nagyok voltak ezek a rések, hogy támadni lehessen rajtuk. A török két omlás helyén többször is megkísérelte, hogy behatoljon. A mindenható Isten kegyelme azonban mindent elhárított. Ma délután négy órakor két alkalommal is heves ostromot intéztek ellenünk, hágcsókkal felszerelve. Négy zászlóval a falakra is feljutottak, és csak a Mindenhatónak volt köszönhető, hogy kudarccal kellett távozniuk. Felesleges részletezni, hány ezer tüzes nyilvesszőt és gyújtólövedéket zúdítottak ránk golyóvetőikkel szinte szünet nélkül. Hála Istennek, eddig ettől is megmenekültünk, pedig sem a város, sem a vár nem kővel, hanem faszindellyel van fedve, miként az egyszerű parasztházak, bennük a harmarában behozott csépeletlen gabonával.” (Jurisics Miklós jelentése, 1532.)

Válaszd ki a helyes válaszokat! Karikázd be a sorszámát!

a) Amikor a törökök ostromolták a várat...

1. Hunyadi Mátyás volt az uralkodó.
2. I. Ferdinánd volt az uralkodó.
3. II. József volt az uralkodó.

b) A török ostromot nagyban nehezítette...

1. a janicsár sereg hiánya.
2. a lőszerhiány.
3. az ostromágyúk hiánya.

c) Jurisics az ostrom alatt nagyon aggódott, hogy...

1. elfogy a bor és lázadás tör ki a várban.
2. az ostrom okozta tűzvész elpusztítja a várost.
3. a törökök elfogják és megkínózzák.

d) Az ostrom során a török erőket...

1. Ibrahim pasa vezette.
2. Ali pasa vezette.
3. Mezyd bég vezette.

e) A forrás alapján a kőszegi vár...

1. vastag falú kővár volt.
2. vékony, több helyen csupán fából épített palánkvár volt.
3. falakkal nem rendelkező mezővárosra emlékeztetett.